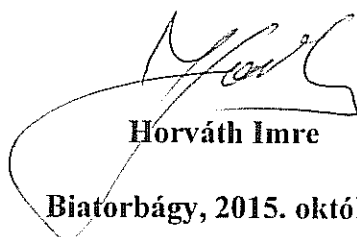

Javaslat

a Bia nevét viselő fossziliák
felvételére a Biatorbágyi Értéktárba

Készítette:

Horváth Imre

Biatorbágy, 2015. október

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve:

Horváth Imre

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Horváth Imre

Levelezési cím: 2051 Biatorbágy, Jókai u. 12.

Telefonszám: 06-30-3432-835

E-mail cím: biaihorvathimre@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Bia nevét viselő fossziliák

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

Természeti környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Biatorbágy, GPS:

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

Biatorbágyi Éréktár

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Tétény–Sóskúti-fennsík – az egykori Torbágy-erdő nyugati pereme –: a Madárszirt, a Csízgey-árok és a Nyakaskő környéke geológiailag jelentős hely. A felső-miocén időszak legvégén, mintegy 5-8 millió éve egy olyan bennszülött faunával rendelkező beltó (a Pannon-beltó) alakult itt ki, amely a világ geológusai szerint egyedülálló.

Ez látható a Csízgey-árokban, a Nyakaskő oldalában látható rétegekben: alulról felfelé vizsgálva láthatjuk a mészhomokon heverésző, iszapfaló életmódot folytató tengeri sünöket, osztrigákat. Felfelé haladva kagyló- és csigahéjak, kőmagok kavalkádja jelenik meg, amely jelzi a tenger ide-oda mozgató, sodró hatását. A ritka tarisznyarak ollói is megtalálhatók. Tovább haladva a fésűskagylók veszik át a szerepet, a szívkaagyló mérete egyre csökken, jelezve, hogy közeledik a sótartalom-csökkenés pillanata. Éles átmenettel változik meg az ősmaradvány-tartalom, azok a fajok, amelyek nem bírták a sótartalom-változást, eltűntek. E konkian rétegek felett már felső-miocén mészkövet találunk jellegzetes félsósvízi faunájával. Ebből épül fel a Nyakaskő, a Madárszirt és a Százlépcső túlnyomó része.

A település szempontjából fontos egy fésűskagyló, a *Chlamysbiaense* (*Pectenbiaensis*), amelynek fossziliája a múlt században innen került elő először. A kevés és kisméretű ősmaradvány rendkívüli nemzetközi jelentőséggel bír, hiszen Kókay József jeles magyar geológusnak többek között ezen fossziliák alapján sikerült rekonstruálnia a Paratethysre ekkor jellemző ősföldrajzi képet.

Egy másik, Biatorbágy nevét hordozó faj, a *Maja biaensis*. A tengeri pókok (*Majidae*) nevükkel ellentétben nem a szárazföldi ízeltlábú állatok, hanem a tízlábú rákok (*Decapoda*) közé tartoznak. A Földközi-tenger partjainál gyakran látható *Maja squinado* közeli rokonságába tartozott a Középső-Paratethys területéről ismert *Maja biaensis*. Ezt a fajt Müller Pál, magyar Decapoda specialista nevezte el Biatorbágy községről.

Legújabbban egy tengerisün-fosszília – mely a település nevét viseli – található meg a szakirodalomban: *Echinocardiumbiaense*

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A felső-miocén időszak legvégén, mintegy 5-8 millió éve egy olyan bennszülött faunával rendelkező beltó (a Pannon-beltó) alakult ki, amely a világ geológusai szerint egyedülálló. Ez látható a Csízgey-árokban, a Nyakaskő oldalában látható rétegekben.

A település szempontjából fontos a *Chlamysbiaense* (*Pectenbiaensis*), amelynek fossziliája a múlt században innen került elő először. A kevés és kisméretű ősmaradvány rendkívüli nemzetközi jelentőséggel bír, hiszen Kókay József jeles magyar geológusnak többek között ezen fossziliák alapján sikerült rekonstruálnia a Paratethysre ekkor jellemző ősföldrajzi képet. Egy másik, Biatorbágy nevét hordozó faj, a *Maja biaensis*.

A Madárszirt és környéke jelentős sziklagyepi vegetációnak ad otthont. A terület Natura 2000-es besorolású. Egykor kőbányászat is folyt itt.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája

Horváth Imre–Palovics Lajos: Szent Vendel-túra. Egy honismereti kirándulás stáció, Biatorbágy Kultúrájáért Alapítvány, Biatorbágy, 2007

Bolford Gabriella: Mi is az a fosszília?! in: Biatorbágyi Krónika 2001/3 16–17. old.

Bolford Gabriella: A Parathetys „tündöklése és bukása”, in: Biatorbágyi Krónika 2000/9. 25. old.

Bolford Gabriella: Egyedülálló őskörnyezet, in: Biatorbágyi Krónika 2000/10. 17. old

Bolford Gabriella–Kis Gábor: (A Nyakaskő és környékének geológiai és természeti kincsei (??)), Erdei iskola tervezet (önkormányzat)

Dulai Alfréd: Biatorbágyról elnevezett ősmaradványok, in: Biatorbágyi Krónika 2009/6. 8–9. old. (http://www.biai.hu/Biakro/pdf/kro-0906/kro0906_8-9oldal.pdf)

Müller Pál :Decapoda (Crustacea) fauna a budapesti miocénből (Földtani Közlöny 1974) 104. 275—287 <http://decapoda.nhm.org/pdfs/20224/20224.pdf>

Müller Pál :Decapoda (Crustacea) fauna a budapesti miocénből, in:Földtani

Közlöny1975/105. kötet. 506–515

http://epa.oszk.hu/01600/01635/00212/pdf/EPA01635_foldtani_kozlony_1975_105_4_495-533.pdf)

Főzy István–Szente István: Fossils of the Carpathian Region (A Kárpát-medence ősmaradványai) Bloomington, 2014

Polonkai Bálint: Budapest és környékének badeni Echinodermata faunája – taxonómia és paleoökológia (ELTE szakdolgozat)

Lőrentey Imre: Die fossilen Dekapoden der Lander der Ungarischen Krone. Geologica Hungarica, Series palaeontologica, 1929

Friedrich Bachmayer: Die Dekapodenfauna des tortonischen Leithakalkes von Deutsch-Altenburg (Niederösterreich), in a Mitteilungen der Geologischen Gesellschaft in Wien 1951. évi 44. száma

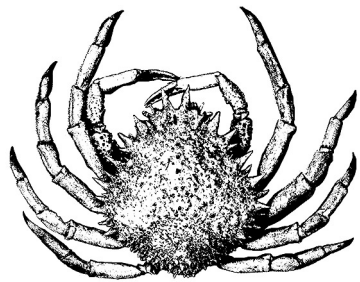
Horváth Imre: Az „utolsó” Szent Vendel-túra, in Biatorbágyi Krónika 2008/11. 12–13. old. (http://biai.hu/Biakro/pdf/kro-0811/kro-0811_12-13.pdf)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Maja biaensis rekonstrukció

Chlamysbiaense és Maja biaensis

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat